

PŘEHLED VÝZKUMŮ

51

Brno 2010

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis *Peer-reviewed journal*

Ročník 51
Volume 51

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Jiří Juchelka, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Bronzové artefakty nalezené v depotech na hradišti „Tabulová hora“
u Klentnice. Srov. studii A. Navrátila. Foto J. Špaček.
*A foto of bronze artifacts found in hoards in the hill fort „Tabulová
hora“ near Klentnice. See the study of A. Navrátil. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Adress

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

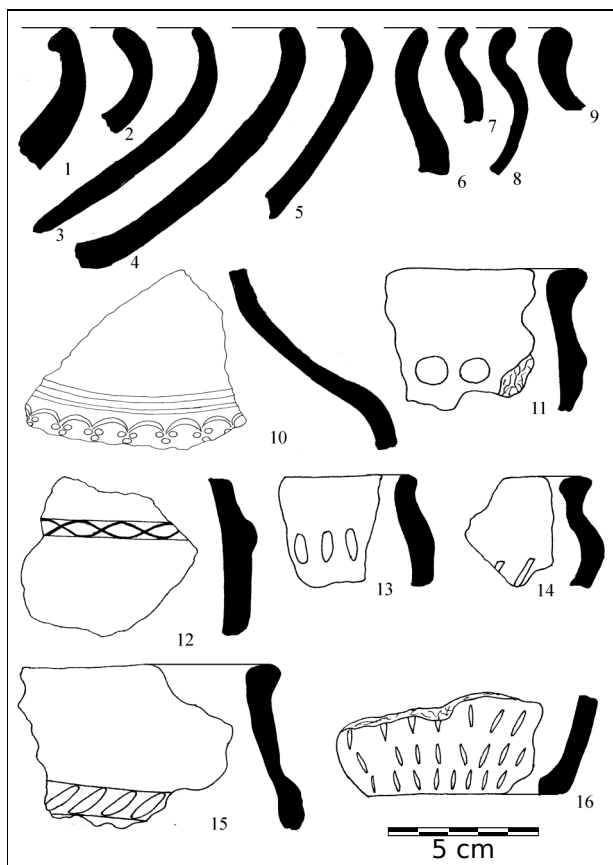
Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2010

Copyright ©2010 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 9. Modrá. Výběr časně laténské keramiky z objektu O5.
Abb. 9. Modrá. Auswahl der latènezeitlichen Keramik (LT A) aus dem Objekt O5.

vání, 4 přesleny, 2 kostěné jehly a fragment bronzového náramku zdobeného na jednom konci několika souběžnými rýhami.

Výplň z laténského objektu byla prosívána a materiál tříděn po čtvercích o rozměrech 1 × 1 m za účelem zjištění prostorového rozmístění materiálu v rámci objektu. Bylo sledováno prostorové rozmístění podle hmotnosti a počtu kusů, a to u mazanice, keramiky, uhlíků, závaží a celková zlomkovitost materiálu. Vyhodnocením prostorových dispozic objektu můžeme objekt interpretovat jako částečně zahloubenou chatu se sedlovou střechou, s vypletenými stěnami a se vstupem v jihovýchodním rohu. Skladba materiálu, hlavně 21 zlomků závaží, ukazuje na funkci objektu jako textilní dílny. Prostorové rozmístění materiálu pravděpodobně poukazuje na dvě fáze využití chaty. Fáze obytně-výrobní s drobným otopným zařízením a tkalcovským stavem a fáze čistě výrobní, jen s tkalcovským stavem, kdy otopné zařízení zaniká.

Tomáš Chrástek

Literatura

- Chrástek, T. 2009:** Archeologický výzkum na katastru obce Modrá–Hrubý díl. *Slovácko* 2009, Uherské Hradiště, v tisku.
- Vaškových, M. 2004:** Modrá (okr. Uherské Hradiště). *Přehled výzkumů* 45, Brno, 184.
- Vaškových, M. 2006:** Modrá (okr. Uherské Hradiště). *Přehled výzkumů* 47, Brno, 165.

Resumé

Modrá (Bez. Uherské Hradiště), „Hrubý díl“. Latènzzeit (LT A). Siedlung. Rettungsgrabung.

MODŘICE (OKR. BRNO-VEKOV)

„Rybníky“. Horákovská kultura (HC2–HD). Pohřebiště. Záchraný výzkum.

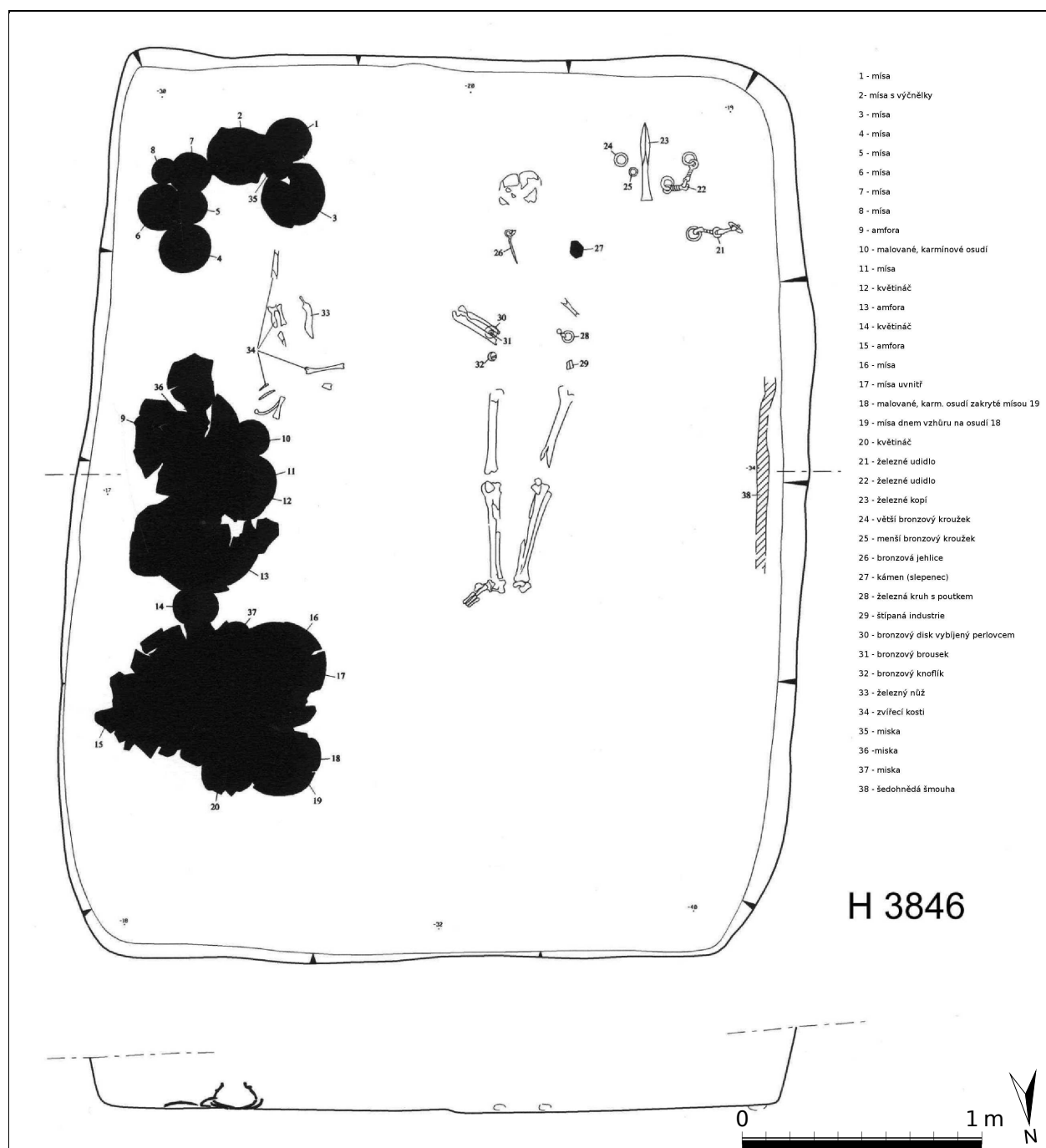
V roce 2009 proběhla rekonstrukce polní cesty vedoucí podél železnice k areálu firmy Terramet spol., s r. o. (parc. č. 1690/52 a 1690/54). Před položením asfaltového koberce byla odstraněna ornice asi v mocnosti 60 cm, přičemž bylo sprašového podloží dosaženo pouze v jižní části zkoumané plochy. Přesto se zde podařilo zachytit a prozkoumat několik situací náležejících halštatskému období.

Na skryté ploše se blízko sebe vyrýsovaly zásypy šesti menších oválných jam o průměru cca 30–50 cm, mezi kterými byl situován rozměrný komorový hrob H 3846 (obr. 10). Bližším průzkumem drobných objektů bylo zjištěno, že obsahují menší kamenné stély a v jednom byly uloženy zbytky kalcinovaných kostí s přepálenými zlomky keramiky – jednalo se tedy o žárový hrob (H 3845).

V komorovém hrobě byla uložena kostra dospělého muže (určen J. Kala, ÚAPP Brno) s garniturou opasku (polosférický bronzový knoflík, železný závěsný kruh s nýtovanou svorkou, ústěp rohovce), s bronzovou labuťkovitou jehlicí v krční partii a součástmi honosného pásového závěsu nebo náhrdelníku. Závěs tvořily dvě součásti – bronzový plechový terč s otvorem uprostřed a drobný litý kroužek, kterými byl patrně provlečen provaz nebo řemínek z organického materiálu, který se nedochoval. Bronzový terč byl zdoben vybějeným perlovcem ve tvaru soustředných kruhů a měl mírně vypouklý tvar, takže je možné, že se původně jednalo o koňskou faléru. Při levém rameni kostry byl nalezen hrubotvarý kámen o velikosti 5 × 4 cm, jehož funkce není jistá, jeho přítomnost v hrobě by mohla mít snad symbolický význam (růžový slepenec s velkými zrny bílého křemene – devonská bazální klastika typu Old Red). K osobní výbavě pohřbeného dále náležela dvě konstrukčně shodná železná dvoučlávková tordovaná udidla beze svorek, ke kterým patřily nejspíše ještě dva bronzové lité kruhy a výrazně štíhlý železný hrot kopí s tulejí.

Za rituální předmět lze označit železný nůž s trnem pro naražení rukojeti z organického materiálu, který byl uložen u pozůstatků naporcovaného zvířete.

Podél východní strany hrobu byly uloženy keramické nádoby zhruba podle velikosti – velké amfory, hrnce, malovaná osudí a mísy. U malovaných nádob převažuje červeno-černá, bílá a tuhová geometrická malba. Hlavním výzdobným motivem jsou skupiny kulatých puntíků, pásků, ostré klikatky a trojúhelníky, které jsou někdy vyplněny, nebo uspořádány do složitých metopovitých vzorů. Jedno malované osudí bylo zakryto mísou, což je prvek, který se na modřickém pohřebišti vyskytl již v několika případech, někdy tyto schránky obsahovaly žárový pohřeb, jindy byly prázdné.

Obr. 10. Modřice. Halštatský komorový hrob H 3846.
Abb. 10. Modřice. Hallstattzeitliches Kammerngrab H 3846.

Hrob H 3846 lze zařadit na základě kovových doplňků kroje a postrojů do závěru středního halštatského stupně H C2. Analogie k některým artefaktům z modřického celku můžeme postihnout zejména v západohalštatském prostředí, v hrobech s vozy v severozápadních Čechách (Rvenice 1) a v Alsasku (moh. č. 9 v Ohnenheim).

U plechového závěsu, který se ve stupních H B2–H B3 hojně používal jako ozdoba hlavy koně – faléra, byl středový otvor původně protažen nýtem s úchytným ouškem. Podle početnosti výskytu skutečných falér (hlavně v depotech) lze předpokládat jejich distribuční centra v různých oblastech Evropy v severozápadním a jihovýchodním Pňalpi a na severozápadním Balkáně. V západohalštatské oblasti mají původ ve Švýcarsku, odkud se fa-

léry šířily do Francie, Bavorska, Hessenska a středních Čech (perlovcem zdobené, menší typy Ockstadt a větší Auvernier; Trachsel 2004, 444–445). Stejně faléry s motivem vybíjeného perlovce a kola se čtyřmi loukotěmi, které našly patrně uplatnění jako ozdobné závěsy již v období pozdních popelnicových polí, známe z depotu bronzových předmětů v Šarengard-Baščine v s. Chorvatsku (sk. Dalj-Batína), kde je vedle závěsu zastoupena i skutečná faléra se součástmi postroje thráko-kimmerijského typu (Brunšmid 1900). Z Moravy lze zmínit rozměrnější perlovcem zdobenou faléru z depotu stupně H B2-3 z Černotína na Přerovsku, která byla na lícni straně vyzdobena svazkem tří zavěšených bronzových kroužků. Depot náleží na základě přítomnosti postranic typu Černo-

gorovka opět k horizontu bronzových předmětů thráko-kimmerijského typu (Podborský 1970, Taf. 53:4; Salaš 2005, 152–158, 418, obr. 33). Znalost závěsných bronzových kruhových falér se středovým otvorem, skrze který byly v náhrdelnicích navlečeny další bronzové kroužky, se na jižní Moravě udržela patrně až do období středního halštatu, jak nám to dokládá další nález z Modřic ze starohalštatského hrobu H 3815 (Kos 2009).

„Rybníky“. Horákovská kultura (H C2). Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Během výstavby areálu firmy ZZM, s. r. o. (parc. č. 1690/128, 1690/129, 1690/18, 2090) byly v roce 2009 v trati „Rybníky“ prozkoumány dva hroby z doby halštatské. První byl komorový žárový hrob H 3847 a druhý kostrový komorový hrob H 3848. Objekty byly zachyceny rýhou inženýrských sítí pod nově budovanou obslužnou komunikací. Žárový hrob lze v rámci halštatu přesněji datovat do počátku období Reineckova stupně H C2, neboť obsahoval misku s vnitřní stupňovitou profilací, jejíž chronologický rozptyl je na jižní Moravě omezen na starohorákovský až středohorákovský stupeň H C1b–H C2. Na zařazení do stupně H C2 lze soudit podle kombinace rastru s ozubeným kolečkem.

Druhý komorový hrob H 3848 obsahoval kosterní pozůstatky. Kromě keramiky v něm byl nalezen také úštěp rohovce, bronzový kroužek, zlomek bronzového drátu (jehlice?), železný nůž a kamenný závěsný brousek. Podle výbavy se patrně jednalo o pohřeb muže, což v terénu předběžně potvrdil antropolog (J. Kala z ÚAPP Brno). Výbava pohřbu, výzdoba keramiky (rastr rámovaný kruhovými kolky) a jeho celková úprava umožnila jeho předběžnou dataci do závěrečného úseku středního horákovského stupně H C2.

V širším kontextu lze zkoumanou plochu začlenit do areálů polykulturního sídliště a pohřebiště, které byly dříve zachyceny plošnými archeologickými výzkumy při stavbách Immo, Wombat, Terramet, CTP a Rova v letech 1995–2008. Nález hrobů v takto odlehle části modřického pohřebiště nám v současnosti umožňuje přibližné vymezení rozsahu halštatské nekropole, která patří v současnosti k největším na Moravě a již nyní představuje nejdůležitější pramennou základnu pro studium a poznání jihomoravského halštatu.

Petr Kos

Literatura

- Brunšmid, J. 1900:** Prehistorijski predmeti željeznog doba iz Šarengadau Srijemskoj županiji, *Vjesnik Hrvatskoga archeološkoga društva, nova serija*, IV, Zagreb, 61–70.
- Kos, P. 2009:** Modřice (okr. Brno-venkov) „Rybníky“, Areál firmy Terramet, *Přehled výzkumů* 50, Brno, 310–311.
- Podborský, V. 1970:** *Mähren in der Spätbronzezeit und an der Schwelle der Eisenzeit*. Brno.
- Salaš, M. 2005:** *Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku I*. Brno.

Trachsel, M. 2004: *Untersuchungen zur relativen und absoluten Chronologie der Hallstattzeit* 1, 2, Universitätsforschungen zur prähistorischen Archeologie aus der Abteilung Ur- und Frühgeschichte der Universität Zürich 104, Bonn.

Resumé

Modřice (Bez. Brno-venkov), „Rybníky“. Horákov Kultur (H C2–H D1). Gräberfelder. Rettungsgrabung.

MOKRÁ–HORÁKOV (K. Ú. HORÁKOV, OKR. BRNO-VENKOV)

„Čtvrtky“. Horákovská kultura, pozdní doba halštatská. Sídlíště. Záchranný výzkum.

V průběhu rekonstrukce kanalizace v katastru obce Horákov byly dokumentovány pozůstatky pravěkého osídlení v plošně zkoumaném prostoru deponie zeminy, založené na známé archeologické lokalitě „Čtvrtky“. Celkem zde bylo prozkoumáno 21 zahloubených objektů, tři z nich je možné datovat do doby halštatské. Zejména jde o hluboký objekt typu zemnice (obj. 516), z jehož výplně pochází vedle množství keramických zlomků i početné doklady místního zpracování železa a bronzů v podobě strusek, tyglíků a zlomků odlévacích forem. Keramikou a jehlicí je datován do horákovské kultury, předběžně do rozmezí stupňů H C2–Ha D1. Do stejného horizontu lze zařadit i kruhový sídlištní objekt 515, objekty 512 a 513 pak reprezentují poněkud mladší vývoj pozdního halštatu či časného laténu. V případě objektu 512 šlo snad původně o zbytek mělce zahloubené chaty, její obrysy ovšem nebyly v měnicím se podloží jasně patrné a půdorys byl tak při vybírání značně deformován. U dalších dvou objektů (obj. 508 a obj. 521) není zcela zřejmé, ke kterému z obou horizontů halštatského osídlení náleží. V případě obou hlavních horizontů osídlení je na základě povrchových sběrů zřejmé, že byl ve skryté ploše zachycen pouze menší výsek z daleko rozsáhlejších sídlišť.

David Parma

Resumé

Mokrý–Horákov (Kat. Horákov, Bez. Brno-venkov), „Čtvrtky“. Bei der Rettungsgrabung wurde eine Siedlung der Horákov-Kultur und späten Hallstattzeit erforscht.

NÁMĚŠŤ NA HANÉ (OKR. OLOMOUČ)

Lesní ulice, dříve „Křéba“. KLPP–Platěnická kultura. Záchranný výzkum.

Ve dnech 1. a 2. 4. 2009 byl proveden záchranný archeologický výzkum na místě stavby rodinného domu (parcela č. 539/15, stavebníci Ivana Konečná a Libor Loutocký) v prostoru ulice Lesní v Náměšti na Hané. Po skrývce ornice se na světlejším podloží vyrýsovalo celkem 5 archeologických objektů, které byly následně prozkoumány a zdokumentovány (obr. 11). Ve všech případech se jednalo, stejně jako u dvou předcházejících staveb (Šmíd 2009), o sídlištní objekty kultury platěnické. Dosud